بررسی اظهارات مبهم مقامات روسی در رابطه با حضور نیروهای خارجی در سوریه در گفت‌وگو با کارشناسان مسائل منطقه

چه کسی در سوریه می‌ماند

سیداحمد موسوی
روزنامه‌نگار

گفت‌وگو

نبرد ارتش سوریه با کمک هم‌پیمانان ایرانی و روسی خود علیه گروه‌های تروریستی در حالی هفتمین سال خود را تجربه می‌کند که خبرها حکایت از پیروزی نیروهای سوری در بیرون راندن عناصر معارض و اعضای گروه‌های تروریستی از خاک این کشور دارند. در حالی که جنگ سوریه رفته‌رفته از جبهه و صحنه رویارویی نظامی به عرصه دیپلماسی منتقل می‌شود و با پایان پذیرفتن درگیری‌های نظامی -که اهداف عاملان آن اغلب محدود و گاه مشترک بود- و آغاز رایزنی‌ها برای فرآیندی سیاسی که تامین‌کننده آینده سیاسی و امنیتی کشور و مردم سوریه است، تعارض‌ها و تناقض‌ها بیش از پیش خود را نشان خواهند داد. عدم اشتراک مقاصد و اهداف طرفین درگیری در سوریه ممکن است ثبات سیاسی در این کشور را سال‌ها به تاخیر بیندازد.

آغاز بحران و حمایت غرب از معارضان

از آغاز بحران سوریه تعدادی از کشورها از جمله آمریکا، ترکیه و برخی کشورهای منطقه از جمله عربستان، امارات و قطر که در ابتدا با تشکیل ارتشی متشکل از عناصر گروه‌های مخالف و معارض با دولت سوریه سعی در سرنگونی دولت سوریه داشتند، درنهایت با رخ دادن شکاف‌های عمیق که ناشی از دنبال کردن منافع متعارض و اغلب متناقض بود مجبور شدند هریک به‌طور جداگانه و با حمایت از گروهی خاص، امیال و اهداف خود را در سوریه جست‌وجو کنند. در این میان بعد از اعلام موجودیت داعش و بیعت سایر گروه‌ها با آنها، حمایت آمریکا و سایر کشورها از این گروه تروریستی و گروه تروریستی جبهه‌النصره شکل جدید به خود گرفت.

دعوت دمشق از تهران و مسکو

در این میان روسیه و ایران و هم‌پیمانان منطقه‌ای سوریه برای کمک به دولت و مردم این کشور در مبارزه با تروریسم و بیرون راندن عناصر خارجی از خاک این کشور با دعوت دولت سوریه وارد این کشور شدند. حمایت‌های روسیه علی‌الخصوص حمایت‌های هوایی این کشور از نیروهای ارتش سوریه و حمایت‌های مستشاری و نظامی ایران و حزبا... لبنان توانست تاثیر فوق‌العاده‌ای در جبهه نبرد علیه تروریسم بگذارد و از آن روز به بعد بود که گروه‌های تروریستی سنگر به سنگر و شهر به شهر عقب نشستند و مواضع آنها به دست ارتش سوریه افتاد. شکست‌های پیاپی گروه‌های تروریستی به حدی برای حامیان غربی و منطقه‌ای آنان گران تمام شد که با اتهام‌زنی به دولت سوریه مبنی بر کاربرد سلاح شیمیایی، دست به حملات موشکی پراکنده به مواضع ارتش سوریه زدند؛ حملاتی که با هدف حمایت از گروه‌های تروریستی پیش از این نیز بارها تکرار شده بود. اما بعد از شکست داعش در جبهه عراق، این گروه شکست‌های سنگینی را نیز در سوریه تجربه کرد و این روزها با پیشروی‌های موفقیت‌آمیز ارتش سوریه، باید منتظر شکست نهایی این گروه و سایر گروه‌های معارض در سوریه و خارج شدن آنها از خاک این کشور باشیم. اتفاقی که دیر یا زود با خروج تمامی نیروهای تروریستی و سایر گروه‌های معارض رخ خواهد داد.

دیدار اسد و پوتین در حاشیه سوچی

اما آینده سوریه، ساختار سیاسی و بازسازی زیرساخت‌های این کشور مساله مهمی است که از هم‌اکنون باید برای آن برنامه‌ریزی کرد. مساله مهمی که بشار اسد، رئیس‌جمهور این کشور هم در دیدار اخیرش با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در حاشیه نشست یک‌روزه «سوچی» به آن اشاره کرده است. در این دیدار روسای جمهور دو کشور بر آغاز فرآیند سیاسی در سوریه در راستای آنچه «مبارزه با تروریسم» عنوان شد، تاکید کردند. در این دیدار که روز پنجشنبه صورت گرفت، پوتین سخنان مهمی مطرح کرد که بازتاب‌های متفاوتی در رسانه‌های مختلف داشت. مهم‌ترین بخش سخنان پوتین آنجایی بود که وی خطاب به اسد گفت: «به لطف پیروزی‌های چشمگیر و موفقیت ارتش سوریه، زمان آغاز فرآیند سیاسی و خروج نیروهای خارجی از این کشور فرا رسیده است.»

ابهام‌ها در مورد یک اظهارنظر

بحث خروج نیروهای خارجی از سوریه، تحلیل‌های مختلفی را در پی داشت و برخی آن را مختص به نیروهای آمریکا و ترکیه دانستند و برخی آن را به‌منزله خروج تمامی نیروهای خارجی اعم از نیروهای ایران و حزبا... تعبیر کردند. تحلیل‌ها در این رابطه در حالی وارد فاز جدیدی شد که «الکساندر لاورنتیف» نماینده پوتین در سوریه، در گفت‌وگویی با اشاره به سخنان اخیر پوتین، این اظهارات را «درخصوص همه گروه‌های نظامی خارجی در سوریه، از جمله آمریکایی‌ها، ترک‌ها، حزبا... لبنان و ایرانی‌ها» دانست. او همچنین تاکید کرد که اظهارات رئیس‌جمهوری روسیه در این‌باره حاوی «پیامی سیاسی» است. رویکرد مطرح شده توسط «لاورنتیف» در حالی از سوی برخی رسانه‌ها به بروز شکاف در میان ایران و روسیه تعبیر شد که روز یکشنبه سفیر روسیه در لبنان و مقامات نزدیک به ریاست‌جمهوری سوریه، در اظهاراتی مشابه حضور ایران و حزبا... لبنان در سوریه را به دعوت دمشق و در راستای مبارزه علیه تروریسم تلقی کردند.

این سخنان به نفع روسیه نیست

نماینده پیشین مجلس شورای اسلامی گفت: «امیدوارم روسیه در وضعیت کنونی که به‌شدت در تنگنا قرار دارد و زمانی که خیلی از کشورها تلاش می‌کنند بین ایران و روسیه را برهم بزنند، بداند به زبان آوردن چنین عباراتی به‌صلاحش نیست زیرا خروج ایران از سوریه، ارتباطی به روسیه نخواهد داشت و ایران با دولت و جامعه سوریه کار می‌کند و آنها هستند که باید در مورد حضور یا عدم حضور نیرویی در سوریه تصمیم بگیرند. البته اگر روسیه چنین مقصودی داشته است امیدواریم بلافاصله رفتار خود را اصلاح کند و متوجه این مساله باشد که عدم عمل به وعده‌ها به روسیه ضربه خواهد زد و نه به ایران.»

ایران و حزبا... به دعوت دمشق در سوریه هستند

«سعدا... زارعی» کارشناس مسائل منطقه در گفت‌وگو با روزنامه «فرهیختگان» با اشاره به این نکته مهم که حضور ایران و نیروهای حزبا... به دعوت مقامات دمشق و در راستای مبارزه با تروریسم بوده است، گفت: «تصمیم بر ماندن یا عدم حضور این نیروها در حیطه قدرت و تصمیم‌گیری دولت سوریه است و هیچ کشور ثالثی نمی‌تواند روی حضور یا عدم حضور نیروهای نظامی کشوری دیگر در سوریه اظهارنظر کند.» زارعی در ادامه افزود: «اینکه بعد از پایان یافتن نبرد و درگیری‌ها در سوریه همه نیروهای خارجی موظف هستند خاک این کشور را ترک کنند، مساله‌ای طبیعی و ایران هم به آن پایبند است. این مساله حتی در زمان صلح نیز رخ می‌دهد و مقامات کشوری از کشور دیگر می‌خواهند تا نیروهای نظامی‌شان را در خاک آنها مستقر کنند این مورد هم مساله طبیعی است، اما تمامی اینها در حیطه وظایف دولت آن کشور است.»

حضور یا عدم حضور ایران در اختیار روسیه نیست

در این رابطه «نوذر شفیعی» کارشناس مسائل خاورمیانه در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با اشاره به اینکه متعهد نبودن روسیه به تعهداتش در سوریه موجب شکست این کشور خواهد شد، تاکید کرد: «حضور ایران در سوریه در حیطه قدرت کشور ثالث نیست و ایران با دولت سوریه طرف است و آنها هستند که باید در مورد حضور یا عدم حضور نیرویی در سوریه تصمیم بگیرند.» شفیعی در مورد اظهارات نماینده ویژه پوتین مبنی‌بر لزوم خروج ایران و حزبا... از سوریه، نیز گفت: «امیدوارم اظهارنظر مقام‌های روسی طبق همان تفسیری باشد که مقام‌های سوری از سخنان پوتین کرده‌اند و به این معنی باشد که نیروهای مقاومت در سوریه از این بحث پوتین در مورد خروج نیروهای خارجی مستثنا هستند و این سخنان بیشتر معطوف به ترکیه و آمریکا باشد. از آنجایی که هنوز دقیقا روشن نیست که منظور پوتین چه بوده است نمی‌توان این تحلیل را داشت که مقصود پوتین نیروی قدس ایران، حزبا... لبنان و به‌طور کلی نیروهای مقاومت در سوریه بوده است، اما اگر هدف پوتین از اظهاراتش نیروهای مقاومت و ایرانی باشد بزرگ‌ترین ضربه به روسیه و سیاست‌خارجی این کشور وارد خواهد شد. روسیه اکنون مجموعه‌ای از مشکلات را با آمریکایی‌ها، اروپایی‌ها و نیروهای جهادی داخلی دارد که اگر بخواهد متحدانی مانند ایران را از دست بدهد بدون تردید نتیجه‌ای جز شکست و سقوط در مسیر روسیه وجود نخواهد داشت. البته منظور از سقوط، این است که روسیه در تنگنایی قرار می‌گیرد که چاره‌ای جز پذیرش خواسته‌های آمریکایی‌ها نخواهد داشت.» این کارشناس مسائل غرب آسیا همچنین افزود: «از سوی دیگر، درخواست خروج ایران از سوریه یک درس تاریخی به جامعه جهانی خواهد داد که روسیه از ظرفیت ایران برای تامین منافع خود در سوریه استفاده کرده است اما به محض اینکه منافعش تامین شد متحدان خود را کنار گذاشت و این موضوع در پس ذهن مردم ایران می‌ماند، یعنی یکی از دغدغه‌ها و انتقادهای ملت ایران نسبت به روابط ایران و روسیه در این است که روسیه در گذشته متجاوز ایران بود و کشوری نیست که قابل اتکا باشد.»

چهره گفت

جبران باسیل، وزیر امور خارجه لبنان در گفت‌وگو با روزنامه «الاخبار» تاکید کرد: «تحریم‌های آمریکایی-سعودی بر حزبا... هیچ تاثیری بر روند مشارکت حزبا... در دولت جدید نخواهد داشت. ارتباط اقدامات اخیر آمریکا علیه حزبا... با هدف منع آن از ورود به دولت یا تاثیر بر تشکیل دولت امری غیرواقعی است، مبرهن و واضح است که حزبا... باید در دولت جدید حضور داشته باشد و بحثی در آن نیست.»

نبیل قاووق، عضو شورای مرکزی حزبا... لبنان گفت: «عربستان نیت آشکاری دارد و آن این است که نگذارد حزبا... در دولت جدید لبنان حضور داشته باشد اما روزهای آتی ثابت خواهد کرد عربستان ضعیف‌تر از آن است که بتواند کاری کند. حزبا... به شکل قوی و فعال وارد دولت خواهد شد. لبنان میدان مناسبی برای تحقق اهداف عربستان نیست و هرگز دیکته‌های عربستان را نخواهد پذیرفت.»

لیندسی گراهام، سناتور جمهوری‌خواه در گفت‌وگو با شبکه خبری «فاکس نیوز» گفت: «دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا به دنبال پایان دادن به بحران اتمی کره‌شمالی در دوره نخست ریاست‌جمهوری‌اش است و اگر دیپلماسی شکست بخورد او از شیوه‌های نظامی استفاده می‌کند. ما برای خاتمه دادن به برنامه اتمی کره‌شمالی به شیوه برد-برد تلاش می‌کنیم. اگر کره‌شمالی قصد کنار کشیدن دارد این به معنای خاتمه دیپلماسی است.»

جان کری، وزیر خارجه پیشین آمریکا در جمع فارغ‌التحصیلان «جامعه نیویورک ابوظبی» با انتقاد غیرمستقیم از خروج دونالد ترامپ از برجام هشدار داد که گفتمان حقیقی مدنی در جهان در معرض تهدید است و واشنگتن نمی‌تواند به تمام جهان پشت کند. با توجه به وضعیت امروز، از دعوت شدن به هر کجا استقبال می‌کنم. زیرا آمریکا به شراکت نیاز دارد و نمی‌تواند به جهان پشت کند.

حسین العادلی، سخنگوی ائتلاف النصر اعلام کرد: «این ائتلاف امروز همچنان در مرحله برقراری تفاهم‌ها و توافق‌ها بر سر معیارهای مرحله آتی است و ما در خصوص چالش‌های آتی از جمله پرونده‌های امنیت، اقتصاد، مبارزه با تروریسم و شیوه اداره دولت، نیازمند توافقی بر سر دیدگاه کلی هستیم. فراکسیون‌های نزدیک‌تر و دورتر نسبت به ما از طریق مطابقت دیدگاه و ملاحظات درباره این پرونده‌ها و شکل مرحله آتی مشخص می‌شوند.»

چوی هیون سو، سخنگوی وزارت دفاع کره‌جنوبی اعلام کرد: «کشورش امکان توقف یا کاهش (سطح) رزمایش مشترک سالانه با آمریکا را حتی با وجود ناخرسندی کره‌شمالی رد می‌کند. موضع ما درباره برگزاری رزمایش نظامی سالانه که ماهیت نظامی دارد، تغییر نکرده است. ما قصد داریم که رزمایش را به همین شکل حفظ کنیم.»

اخبار کوتاه

نگرانی تحلیلگران از انتخابات ۲۰۲۰

در حالی که هنوز پرونده دخالت احتمالی روسیه در انتخابات ۲۰۱۶ آمریکا در جریان است، اخیرا روزنامه «نیویورک تایمز» در گزارشی از دیدار خصوصی و محرمانه سال ۲۰۱۶ مشاوران «دونالد ترامپ» نامزد وقت انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا با فرستاده عربستان سعودی و امارات متحده عربی پرده برداشت، ترامپ آن را تلاش برای اثرگذاری بر نتایج انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره آمریکا و ضربه زدن به جمهوریخواهان قلمداد کرد. وکلای ترامپ پیش از این هم بارها از افسر تحقیق این موضوع خواسته بودند به تحقیق درباره روابط با روسیه و دیگر کشورهای خارجی که ممکن است در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا مداخله کرده باشند، پایان دهد. با این وجود دردسرهای بیشتری در انتظار ساکنان کاخ سفید است. به گفته تحلیلگران با وجود این مسائل، انتخابات خوبی در انتظار ترامپ نخواهد بود.

راهبرد جدید آمریکا علیه ایران

«مایک پمپئو» وزیر خارجه آمریکا در اندیشکده «هریتیج» در دفاع از خروج واشنگتن از برجام گفت: «این توافق جهان را در معرض تهدیدات گوناگون قرار داده بود.» پمپئو مواضع قبلی آمریکا درباره ایران و نیز حملات موشکی به ریاض و مواضع اسرائیل در جولان را تکرار کرد. وزیر خارجه آمریکا بار دیگر ایران را به «دروغگویی» درباره برنامه هسته‌ای و به سوءنیت در برجام براساس اسناد ارائه شده از سوی نتانیاهو متهم کرد. وی مدعی شد که آمریکا به حمایت خود از «حقوق بشر و مردم ایران» ادامه خواهد داد. پمپئو به برخی اغتشاشات در ایران اشاره و از این اغتشاشات حمایت کرد. وی همچنین گفت: «هدف ما از یک توافق جدید با ایران، حفاظت از مردم آمریکا خواهد بود؛ توافقی که از دستیابی ایران به سلاح اتمی ممانعت خواهد کرد.»

انتخابات زودهنگام ترکیه

دولت ترکیه چندی پیش اعلام کرد که جهت تقویت ارکان حکومتی و همچنین به بهانه خنثی کردن طرح‌های خارجی برای بی‌ثبات‌سازی دولت ترکیه، انتخابات ریاست‌جمهوری را زودتر از موعد یعنی در تاریخ سه تیر برگزار می‌کند. براساس نتایج نظرسنجی انجام‌شده اردوغان اکنون با ۵۴ درصد حائز بیشترین آراست این در حالی است که «اونال ماهر» سخنگوی حزب عدالت‌وتوسعه در گفت‌وگوی تلویزیونی با شبکه «کانال ۷» بیان کرد که در روزهای اخیر و در پی موضع‌گیری‌های قوی اردوغان و مقامات دولت در موضوع انتقال سفارتخانه آمریکا در فلسطین اشغالی و کشتار مردم غزه، آرای او افزایش یافته است. لازم به ذکر است تا پیش از این موضع‌گیری، نظرسنجی‌ها آرای وی را حدود ۳۶ درصد تخمین می‌زدند.

قدس، وحدت مسلمین جهان

«اعزاز احمدچودهری» سفیر پاکستان در آمریکا، در نشست خبری ای که اخیرا در اسلام‌آباد برگزار شده بود به‌شدت از افتتاح سفارت آمریکا در بیت‌المقدس انتقاد کرد. وی حمله سربازان اسرائیلی به تظاهرات کنندگان را غیرقابل قبول خواند و افزود: «پاکستان با شرکت در کنفرانس کشورهای اسلامی در ترکیه، خواهان تحقیقات شفاف درباره جنایات اخیر رژیم صهیونیستی شده است.» وی در ادامه از شورای امنیت سازمان ملل متحد و مجامع بین‌المللی خواستار ایفای نقش خود برای حل مساله فلسطین شد. این در حالی است که «شاهد خاقان عباسی» نخست‌وزیر پاکستان با شرکت در نشست سازمان کنفرانس اسلامی در ترکیه بیان کرد: «برای حمایت از مردم فلسطین باید با یکدیگر متحد شویم و ما خواهان تحقیقات شفاف سازمان ملل متحد درباره جنایات رژیم صهیونیستی هستیم.»

گام به گام تشکیل دولت آینده عراق پس از انتخابات پارلمانی

اعلام نتایج انتخابات

انتخابات پارلمانی عراق ۲۲ اردیبهشت ماه برگزار شد. پارلمان عراق ۳۲۹ کرسی دارد و در این انتخابات حدود هفت هزار نامزد در قالب ۲۷ ائتلاف، برای دستیابی به این کرسی‌ها با هم رقابت کردند. نتایج انتخابات که قرار بود پس از ۴۸ ساعت اعلام شود، بعد از یک هفته اعلام شد.

انتخاب رئیس پارلمان و معاونان

سه فراکسیون که توانسته‌اند بیشترین کرسی‌های پارلمان را کسب کنند باید برای انتخاب رئیس پارلمان و دو معاون او با یکدیگر موافقت کنند و یکی از آنها حق دارد رئیس را به شرط موافقت دیگر احزاب انتخاب و منتصب کند.

معرفی نخست‌وزیر جدید

رئیس‌جمهور جدید فراکسیون، اکثریت پارلمان را مسئول معرفی نخست‌وزیر و تشکیل کابینه خواهد کرد. این فراکسیون اکثریت پارلمان (فراکسیونی که بتواند ۱+۱۶۴ کرسی‌های پارلمانی را از آن خود کند) خواهد بود که از سوی رئیس‌جمهور مسئول معرفی نخست‌وزیر و تشکیل دولت خواهد بود نه ائتلاف یا فهرست پیروز در انتخابات.

تشکیل پارلمان جدید

پس از اینکه نتایج رسمی انتخابات پارلمانی توسط کمیسیون عالی انتخابات اعلام می‌شود رئیس‌جمهوری (فواد معصوم) که دوره ریاستش رو به پایان است؛ خواهان تشکیل جلسه پارلمان جدید ظرف ۱۵ روز خواهد شد. (رئیس اولین جلسه پارلمان از اهل سنت خواهد بود.)

انتخاب رئیس‌جمهور

پارلمان جدید باید ظرف ۳۰ روز از برگزاری جلسه اول، رئیس‌جمهور جدیدی برای عراق تعیین کند. انتخاب رئیس‌جمهور عراق نیازمند رای دو سوم نمایندگان پارلمان است و رئیس پارلمان نیز باید رای موافق اکثریت مطلق پارلمان را کسب کند که این خود به این معناست که هیچ یک از ائتلاف‌های حاضر در انتخابات به تنهایی آرای لازم برای تعیین این دو مقام عالی کشور را ندارند و ناگزیر به توافق با دیگر جریان‌های سیاسی هستند.

تشکیل دولت

پس از اینکه نخست‌وزیر جدید معرفی و انتخاب می‌شود، رئیس‌جمهور او را مکلف می‌کند تا کابینه دولت جدید را تشکیل دهد.

ارائه برنامه کلی دولت

نخست‌وزیر مکلف ۳۰ روز فرصت خواهد داشت تا دولت خود و وزرا را به پارلمان معرفی کند و موافقت اکثریت نمایندگان را بگیرد.

موافقت با برنامه‌های دولت

پارلمان باید با برنامه کلی دولت جدید و نیز هر یک از وزرا با اکثریت آرا موافقت کند.